

207

Пригоди наймолодшого брата

143

Ціна 15 центів.

Саміва

207

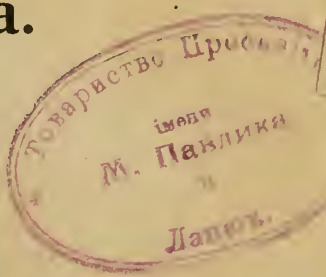
НАРОДНІ КАЗКИ Ч. 5.

207
207

ВОЛОДИМИР ГНАТЮК.

— 2.154

Пригоди наймолодшого брата.

Українська бібліотека
300 в. слу.
Будинок, м. Албана
Л. Рене не б
ДОМ
ВІСКРЕНТОН, ПА.
КОЇ КНИГАРНІ

Presented to the
LIBRARY *of the*
UNIVERSITY OF TORONTO
by
PETER KRAWONUK

Пригоди наймолодшого брата.

Був раз бідний чоловік, що не мав нічого, лиш трьох синів і нужденну хатину. Повиростали хлопці, час би їм женити ся, а тут нема звідки справляти весіле, бо були бідні, не мали нічого. Знаєте що, мої діти — каже батько — час би вам уже женити ся, а тут нема звідки справляти весіле, бо ми бідні. Йдїть ви на службу, заслужите трохи грошей тай можете поженити ся.

Вибрав ся найстарший на службу. Йде з села на село. Доходить до одної хатини, а там стара баба сидить під вікном. Де ти йдеш, сину?

Шукаю служби, бабуню.

О диви, менї як раз такого треба, як ти. В мене не будеш мати иншої роботи, лиш кожного дня викидати гній з одного

хліва. Але як не викинеш, видру тобі три ремені з хребта. Три дні — в мене рік, дістанеш корець гроший.

Добре. Згодився він. Рано вибралася баба в гостину, а він забрався до своєї роботи. Викидає гній з хліва. Приходить баба ввечер, він якраз відмітає гній з переддверній хліва. А що, викидав, сину?

Викидав, бабуню.

Добре. Ходи до хати. Будемо вечеряти.

Повечеряли, полягали спати. Повставали досвіта, баба знов вибралася в гості, а він забрався до своєї роботи. Але робить, але носить! Приходить баба ввечер до дому: А що, викидав, мій сину?

Та де!

А не казала я тобі, що як не викидаєш, видру три ремені з хребта? — А він мав іще з нас дві, три години роботи. — Дивися, аби ти його викидав тепер увечер, та подарую тобі, не видру трьох ременів з хребта.

Кинувся знов до гною; носить аж з нього піт ллється. Десь на десяту, одинадцятую годину викидав гній. Пішов до хати. Я вже викидав, бабуню.

Добре, коли викидав. Тепер будеш вечеряти, а потому підеш спати, аби вчасно рано встати. А спіши ся більше, як нпні, бо як не викидаєш, видру три ремені з хребта.

Як повечеряв, ляг та спить. Не спав більше, як годину, дві. Лише пробудив ся, скочив з постелі. ґралі в руки, виносить гній з хліва. Баба встає, а він при роботі. Дай Боже, добрий день, сину.

Дай Боже й вам, бабуню.

Ти вже встав сину?

Вже, бабуню.

Так і треба. Як скінчиш до вечера, дістанеш заслужені гроші, а як не скінчиш, видру тобі три ремені з хребта і гроший. на які ми згодили ся, не дістанеш.

Пішла знов баба в гостину. А він робить увесь день так, мало не урветь ся. Приходить баба в вечер до дому: А що, викидав. мій сину?

Не викидав, бабуню.

Га, як ні, ходи сюди, най видру тобі три ремені з хребта, а опісля йди звідки прийшов.

Підійшов він до неї, вона схопила його, вложила голову поміж свої ноги і видерла три ремені з хребта: Тепер йди!

Прийшов він до дому, питають ся його: Щож ти заслужив?

Та нічого не міг служби знайти, не треба нікому.

Каже середущий: Піду я, тату.

Йди та заслужи що; як заслужиш собі, можеш женити ся.

Я заслужу, я не прийду до дому так у порожні, як прийшов Петро.

Пішов він на службу. Йде з одного села на друге, доходить і він до хатини. де сиділа стара баба під вікном. Де ти йдеш, сину? Йду шукати служби, бабуню.

О диви, мені якраз такого треба, як ти. Згодили ся вони раз-два: Три дни — рік, корець грошей, а як не вислужиш, видру тобі три ремені з хребта. Тепер був один у мене тиждень тому, чи два; не міг вислужити і я видерла йому три ремені з хребта. Уважай отже, щоби й ти так не вийшов.

Добре, бабуню, я зроблю.

Першого дня викидав; коли баба вернула з гостини, він був уже готовий. Але коли другого дня прийшла баба до дому, він мав іще багато гною в хліві. А що, не викидав, мій сину, ні?

Та ні, бабуню.

А чиж не казала я тобі, аби ти спішив ся?

Та казали.

Ну, дарую тобі нині, хоч іще не скінчив, але мушиш кінчити зараз. Ходім!

Як скінчив, пішов до хати: Вже кінець, бабуню.

Добре, добре, мій сину. Так і треба. А вважай завтра, аби скінчив до вечера та аби я тобі не видерла трьох ременів з хребта, як тому тамтого тижня.

Рано встав, робить і робить. Баба знов вибрала ся в гостину. Приходить у вечер до дому: А що, не скінчив?

Та ні.

Ходи сюди! Вядру тобі три ремені з хребта, а потому можеш собі йти.

Підійшов до неї, вона вложила його го-

лову межи свої ноги, видерла йому три ремені з хребта: Тепер іди, звідки прийшов, коли не скінчив роботи.

Пішов той з голим хребтом. Приходить до дому, питають його: А що заслужив?

Та нічого. Не треба нікому слуги, тому я мусів вертати ся до дому.

А наймолодший Івась був трохи ніби придурковатий. Каже він: Тату, піду я на службу. Коли Петро і Юра нічого не заслужили, заслужу я.

Дай спокій, сину. Коли тамті два нічого не заслужили, тай ти не заслужиш.

Він таки йде.

Га, як ти так напер ся. йди.

Взяв собі до дзьобні колач та йде з села на село. Доходить до бабиної хатини:

Дай Боже добрий день, бабуню.

Дай Боже й тобі, мій сину. Кудиж ти вибрав ся?

Йду шукати служби, бабуню.

О диви, а мені льше такого треба, як ти. Як хочеш, можеш згодити ся. В мене

нема тяжкої роботи, тільки що дня гній з хліва викидати. Три дни — рік, корець гроший; а як не викидаєш кожного дня і не позамітаєш чисто, видру тобі три ремені з хребта. Я вже двом видерла по три ремені.

Згодив ся. Повставали рано, він ухопив до рук ґралі, та кєдає гній, а баба пішла на гостину. До третьої чи четвертої години по полудни він уже викидав гній і позамітав чисто. Приходить баба в вечер до дому: А що, викидав, мій сину?

Викидав, бабуню, вже давно, вже й випочав доста.

То добре, що ти так швидко упорав ся. Дивиж ся, щоби ти так усе викидав.

На другий день устала баба рано і знов пішла в гості, а він забрав ся до роботи. А мала баба там одну служницю. Звала ся Маруся. Коли вона скінчила свою роботу, що мала зробити, пішла помагати Іваськови кидати гній. До четвертої, пятої години по полудни викидали весь гній і красно позамітали. Як скінчили, каже Маруся: Знаєш що, Івасю? Коли відслужив ся, вийде тобі рік, не жадай від баби нічого, лише той ріжок, що в хліві за дверми та будеш щасливий; гроший не бері від неї, хоч би тобі кілька давала. Скажи їй, що ти не хо-

чеш грошій, бо через гроші, ще забють тебе де розбійники.

Надійшла баба в вечер: Чи викидав ти, сину, гній з хліва?

Викидав, бабуню, викидав.

Добре, се подобаєть ся мені, лиш коби ти ще й завтра так потрафив.

Повечеряли, полягали спати. Рано не зривав ся Івасько досвіта, встав тоді, як сходило сонце. І баба встала тай пішла знов у гості, а він узяв ся до своєї роботи. Як служниця Маруся поробила свою роботу, вийшла знов йому помагати. Так обоє звивають ся, аж з них піт цюрком плине. До пятої, шестої години по полудни викидали гній і красно все попідмітали. Се було так весною, коли день найдовший. Приходить баба до дому в вечер, коли зайшло сонце; було може пів до осьмої або осьма година. Як баби не було ще дома, Маруся все намовляла Іваська, щоби за весь світ нічого иншого не брав, лиш той ріжок, бо як возьме гроші або дукати, то зле вийде. Вона дасть тобі ріжок, лиш буде опррати ся. Коли прийшла баба в вечер до дому, вони сидять обоє під хатою. А що, викидав, мій сину?

Викидав, бабуню.

Добре, коли викидав. Тепер переночуєш іще, а рано порахуємо ся та потім підеши до дому.

Повечеряли, полягали спати. Рано повставали: Но, сину, ходи та порахуємо ся.

Та що маємо рахувати ся, бабуню?

Як що, тобі вийшов рік, маю тобі дати заслуженину. Ходи, най тобі відміряю корець гроший.

А мені на що гроший, бабуню? Через гроші ще мене забють де розбійники на дорозі. Не хочу гроший.

А чогож би ти хотів? Дукатів?

Не хочу й дукатів. І дукати гроші. Хоч возьму й дукати, то можуть мене забити.

Чогож би ти хотів?

Дайте мені той ріжок, що тримаєте в хліві за дверми. Як дасьте, то возьму, а иншого нічого не хочу.

Я тобі, сину, того не дам. Таж мене люди висміяли би, що ти служив у мене рік за ріжок. Я дам тобі два кірці гроший.

Я не хочу, бо мене забють розбійники.

Га, коли не хочеш гроший, то ріжка я не дам, бо мене висміяв би цілий світ.

Як не дасьте, то я й так піду собі. Бувайте здорові!

Дам тобі два кірці дукатів.

Я не хочу нічого, лиш ріжок.

Йде Івась, але бабі недобре, що служив у неї задармо. Відійшов де з на одні гони, а баба вибігає за ним: Верни ся, спну, назад, ходи, дам тобі той ріжок, коли ти так напосїв ся на нього, хоч знаю, що люди будуть мене всюди судити, в цілім краю, всюди будуть знати, що ти в мене служив за ріжок.

Най знають, що кому до того? Я нічого иншого не хочу.

Га, коли не хочеш нічого иншого, на ріжок.

Пішов Івась з ріжком, але бабі знов недобре, що йому не дала ще прутика. Вибігла за ним і крпчить: Верни но ся, Івасю, верни; диви, я забула дати тобі прутик. Коли схочеш де випустити той статок, що є в ріжку, вдариш по нїм прутиком і з нього вибіжить наперед огер, за ним ціле стадо, потім рогата худоба, корови, далі вівці, свинї, кози, все, весь статок, що держуть у господарстві!

Взяв він прутик, іде. Іде через великий лїс. Як зайшов посеред лїса, натрафив на поляну, де не було дерева, а росла красна,

велика трава. Подумав він собі, що добре було би тут випочати. Ляг і лежить. Нараз що він придумав? Виймив ріжок, узяв пруттик, ударив по ріжку, аби побачити, чи то правда, що баба говорила. Ударив по ріжку, вибіг зараз огер, за ним ціле стадо, а опісля за рядом увесь статок, що був у ріжку. Він приглядаєть ся тай дивуєть ся, як то такий великий статок суне з такого ріжка. Як надивив ся, статок почав розходити ся. Тут коні, там воли, там корови, там вівці, там свині, там кози, все втікає пасучи ся похапци. Поки він обійшов довкола одного кінця, другий кінець хто знає куди пішов. Хотів би він усе те позаганяти, воно не хоче йти. Плаче, не може загнати, бігає все довкола, щоби не порозбігало ся йому, не може дати ради. Надходить якийсь чоловік у зеленій бунді: Що ти робиш, чоловіче?

Я хотів би сей статок загнати до ріжка та не можу. Випустив, а тепер не можу ніяк загнати.

Знаєш що? Я зажену тобі, як не будеш ніколи женити ся.

Він собі думає: Чого би він не женив ся, коли для того служив, аби мати змогу оженити ся? Але дарма, бо той не хоче ні за що загнати, доки не присягне перед ним

сім раз на кінській голові, що не буде жевити ся. Той узяв прутик, ударив грубшим кінцем по ріжку — біжить огер наперед, а за ним у порядку ввесь статок. А той чоловік у зеленій бунді — то була та баба, де він служив. Узяв Івась ріжок і прутик, іде до дому і думає: Хибаж я не міг так ударити грубшим кінцем по ріжку? Я бив стілько разів тоншим кінцем і ні одно не хотіло ввійти до середини, а він ударив раз грубшим і все вбігло зараз.

Приходить він до дому, питають ся брати й батько: А щож ти заслужив, Іваську?

Він виймив ріжок з кишені тай показує їм: Дивіть ся, о, що я заслужив.

Вони почали з нього сміяти ся, що він служив рік за ріжок. А він каже: Я заслужив хоч що то, а ви нічого.

Вони далі сміють ся з нього; кажуть: Отже ти заслужив ріжок?

Я казав вам уже, що заслужив ріжок, а ви заслужили по три ремені з хребтів.

Вони засоромили ся тай питають ся: Хто тобі таке сказав?

Той сказав, у кого ви служили.

То неправда.

Як неправда, то покажіть хребти.

Вони не хотять: Який нам тут пан,

щоби ми йому хребти показували! Подиви ся на свій.

Він стягнув сорочку і показав їм хребет: Дивіть ся, що я прийшов до дому з цілим хребтом, але ви прийшли з обдертим бо полипало ся вам у баби по три ремені з хребта

Полягали вечером спати. Рано повставали, каже Івасько до тата: Ходім, тату, кладім шопи, хліви, стайні, карники і все, як у заможних людей.

А на що нам того, синку?

Треба, тату, швидше поженимо ся, коли будемо мати на обістю все так, як заможні люди. Люди будуть думати: Диви, ті вже спомогли ся! — та ліпше поженимо ся.

Забрали ся всі чотири, роблять цілу весну. Коли докінчили роботу, то було так під полудне. Каже до них Івасько: Ви йдіть полуднувати, а я трохи прийду ся.

Пішли вони до хати їсти, а він узяв ріжок і прутик, ударив по ріжку, вибіг наперед оґер, а за ним увесь статок, одно по другім. Він не чекав, доки вони не повиходять, бо то було за довго і пішов до хати. Сів і полуднує з ними. Їдять, а він каже середущому братови: Скоч но, брате, на

подвіре та подиви ся до того статку, аби там не попробивали ся або не позабивали ся.

А той глипнув на нього тай каже: Який статок? Чи не снить ся тобі?

Чого би мені мало снити ся? Йди лиш та подиви ся.

Той з нього смієть ся: Ти здурів очевидно.

Каже Івась до старшого брата: Йди ти, брате, бо він мене робить дурноватим.

І той не хоче йти і той смієть ся з нього, як тамтой. Годі він звертаєть ся до батька: Йдіть, тату, ви, бо бачу, що вони вже цілком роблять з мене дурного! Вийшов батько на двір, дивить ся, а там страшна сила статку: Коні, воли, вівці і всяка всячина. Входить він до хати і каже тим двом: Ну, ви оба сміяли ся з Іваська, але тут не до сміху; там на подвірю стільки статку, що не можна передивити ся очима.

Вийшли ті два брати і бачуть, що там сила статку. Вийшов і Івасько: Ну, нічого, тепер заганяти кожде на своє місце, аби то не попробивало ся або не позабивало ся. Позаганяли вони все, кожде на своє місце, бо мали доста місця, шопи, хліви понабудовали великі. Але тут починають уже сходити ся сусіди та намовляють Іваська, що

би оженив ся. Він не хоче. Переконують його: Як би ти не женив ся, коли ти такий богач, перший господар у селі. Він не дбає про те; хоч би який був господар, він не буде женити ся. Але родина й сусіди ходили так довго, поки його не намовили. Як намовили, женить ся він. Уже мають іти до шлюбу, вже староста прощаєть ся в його імени з батьком і матірю. А він стоїть посеред хати та чекає, дивиться на староста не виговорить, що має говорити; потім поцілує батька й матір і піде до шлюбу. Нараз глипнув, попід вікно ^{імя} продунув ся той, що був у зеленій бунді. Він як заглянув його, вибіг з хати та в ноги! Так ^в біжить, що лиш може. А той у зеленій бунді за ним. Уже його туй-туй зловить. Він оглядаєть ся так, як заяць, коли його хорт ловить. Усе поглядає назад чи швидко його йме. Вже той у зеленій бунді недалеко. а Івасько не годен бігти, так знесилив ся. Думає він собі: Господи: Коби так мені отся чорна земля розступила ся! Він лиш подумав, а земля зараз отворила ся; він зник. Прийшов на другий світ і думає, що тепер буде робити. Придумав, що піде шукати якогось села або хати, де міг би ночувати, бо не смів лишати ся так без нічого під голым небом.

Зібрав ся, йде. Йде все без упину. Не має навіть коли сісти. Нараз дивить ся поперед себе, світить ся десь далеко світло. Було вже темно, тому він іще більше спішить ся, аби дійшов туди, доки не полягають. Дійшов там, став під вікно, заглядає до середини, а там сидить при столі старий, сивий панотець та читає книжку. Так він там заглядав, бігав попід вікна, аж його панотець побачив. І каже до нього: Коли ти християнська душа, обійди довкола хати три рази на колінах та самі двері тобі отворють ся. Він прикляк зараз, обійшов три рази довкола хати на колінах, двері отворили ся і він увійшов до хати: Дай Боже, добрий вечер, панотчику!

Дай Боже й тобі, мій сину. Щож тебе аж сюди пригнало, коли тут ані сонечко не засвітить, ані ніяка птиця не долетить, ані вітер не задує. Як ти прийшов?

Ай так і так, панотчику, біда мене загнала. Та чи не порадилиб ви мені, як би я міг звідси дістати ся на другий світ?

Ай, сину, то дуже далеко. Будемо дивити ся, але перше повечеряємо, бо знаю, що ти голодний, коли прийшов так здалека, аж з другого світа.

Справді голодний, панотчику. Як би ви

мали що, то я дуже радо перекусив би.

Є, є, бо ще й я не вечеряв.

Приніс старий панотець добру вечеру. Не знаємо, що саме там було, але так ми чули від старих людей, що була добра вечера. Як повечеряли, взяв старий панотець книжку та почав читати від початку, доки не прочитав усю. Було вже по півночі. Но, я не знаю, сину, як би ти міг звідси вийти на другий світ. Я прочитав усю книжку, але не міг нічого вчитати. Та не балакаймо тепер довго, бо швидко буде день. Треба лягти припочити. А рано, як повстаємо, поки буде готовий сніданок, знов будемо балакати.

Полягали спати. Повставали рано, старий панотець почав зараз ладити сніданок, а Івасько хотів іти далі в дорогу. Але старий панотець каже: Пожди но, сину. Поснідаємо тай підеш. А ще й балакати маємо. — Як поснідали, каже старий панотець: Знаєш що, сину? Тепер підеш до мого брата. Він уже двіста літ панотцем, а я лише сто. Підеш до него та порадиш ся в нього, може він більше знає, бо він старший. А ще дам тобі ручничок. Коли де сядеш або ляжеш, поставиш його собі під правий бік, він буде тобі на помочи.

Взяв він ручник від панотця, попрошав ся красно, поцілував панотця в руку. Панотець поблагословив його і він пішов далі в дорогу. Йде, йде цілий день. не бачить нічого, ні села, ні хатини, словом нічого. Почало вже смеркати ся. побачив він, що десь далеко світить ся світло. Біжить він туди. І доси спішив ся не мало, але як побачив світло. почав іще дужше поспішати. Дійшов до тої хатини, глянув крізь вікно, бачить, що сидить при столі старий, сивий панотець і читає книжку. Так він ходить коло хати, так заглядає. аж панотець зобачив його та сказав: Коли ти християнська душа, обійди три рази довкола хати на колінах, двері отворять ся тобі самі! Він обійшов довкола хати три рази на колінах і двері самі йому отворили ся. Ввійшов він до хати: Дай Боже добрий вечер, панотчику!

Дай Боже й тобі, мій сину.

Зараз підійшов до панотця та поцілував його в руку. Панотець питаєть ся: Що тебе загнало сюда, сину, коли тут сонце не світить, птиця не залітає, вітер не задує. Я вже двіста літ тут панотцем та ще ніколи нікого не бачив.

Ай так і так, панотчику, біда мене загнала. Та прийшов я до вас, чи не поради-

ли б ви мені, як би я міг звідси вийти на другий світ

Ай, сину, то дуже далеко. Але будемо дивити ся, лише перше повечеряємо, бо знаю, що ти голодний, коли від ранку не їв нічого.

Правда, панотче, голоден. Як би ви мали що дати, то я радо перекусив би.

Якже би не було! Будемо разом вечеряти, бо й я ще не вечеряв.

Зараз приніс панотець вечеру, але не можемо сказати, що саме там було, а чого ні. Лиш так ми читали і чули від старих людей, що добра була вечера і що вони добре попоїли. Як повечеряли, взяв панотець книжку: Тепер будемо дивити ся. Коли знайдемо де в книжці, буде добре. Взяв книжку, отворив, перевертає, читає, від одного кінця до другого переглядає. Нема, сину, але я маю ще одну книжку та будемо дивити ся, може в тій що буде. Взяв старий панотець другу книжку, перекидає й ту від одного кінця до другого, читає, не може нічого знайти. Нема, сину, не можу тобі допомогти. Я хотів би тобі допомогти, але не можу. Та тепер треба вже йти спати, нема часу бесідувати, бо неза-

довго буде день. Будемо рано бесідувати, поки сніданок буде готовий.

Як повставали рано, панотець узяв ся до сніданку. А Івась зібрав ся та хоче йти далі в дорогу. Каже йому старий панотець: Пожди, сину, доки не поснідаємо та ще де-що скажу тобі. По сніданку каже панотець: Знаєш, що, сину? Тепер підеш до мого брата, він уже тут триста літ панотцем. Коли він не буде знати, яким бв чином дістав ся на другий світ, то ніхто внший вже тобі не порадить. Мені ще таке не при-трафляло ся, хоч я тут двіста літ. Він стар-ший від мене сто літ, може йому трафляв ся вже такий випадок.

Зібрав ся Івасько та пустив ся в доро-гу. Старий панотець стямив ся, що не дав йому ще ручника, ввійшов за ним на двір та крикнув:

Ходи но, сину, я щось забув тобі дати.

Івасько вернув ся назад, панотець дав йому ручничок: На, сину; коли де ляжеш або сядеш припочивати, постав його при лівім боці, він буде тобі на помочи.

Поцілував панотця в руку й пустив ся в дорогу. Йде, йде цілий день, не бачить нічого. Як смеркло ся, побачив десь далеко перед собою світло та пустив ся туди. Дій-

шов туди, поглянув крізь вікно до хати, бачить, сидить там при столі старий, сивий панотець і читає книжку. Ходить він пошід хату, заглядає в вікна, аж доки не доглянув його панотець та не обізвав ся: Коли ти християнська душа, сбійди довкола хати три рази на колінах та самі двері отворять ся тобі.

Він укляк, обійшов три рази на вколінках довкола хати і двері отворили ся йому. Ввійшов до хати: Дай Боже добрий вечер, панотчику!

Дай Боже й тобі, мій сину!

Підійшов до панотця та поцілував у руку. Панотець питає: Що тебе загнало сюди, коли тут анї сонце не засвітить, анї пташка не залетить, анї вітер не задує.

Ай так і так. біда мене загнала. Та я прийшов тут до вас, чи не порадили б ви мене, як би я міг дістати ся на другий світ.

Ай, сину, то дуже далеко. Але будемо щось радити, лиш перше поведемо.

Приніс панотець вечеру, посідали, вечеряють. Вечера була добра; що саме там було, того не можемо сказати, але була добра, бо так нам приповідали старі люди. Коли поведемо, взяв старий панотець книжку: Тепер будемо дивити ся. Почав листувати

книжку від початку до кінця, всю прочитав. Нема, сину; в сій книжці я не знайшов нічого. Але я маю ще одну, будемо дивитися в тій, може там дещо знайдець ся, коли в сій нема нічого. Взяв панотець другу книжку, перегорнув усю від краю до краю, як і попередню, всю прочитав: Нема, сину. і в сій. Не знайшов я нічого. Ледви я тобі що поможу. Але я маю ще одну книжку, може в тій що знайдемо, коли з свх двох не маємо хісна. Взяв панотець третю книжку, прочитав усю до останка: Нема, сину. Я не можу тобі допомгти. Але ходім тепер спати, бо вже давно по півночи. Полягаємо, а як рано повстаємо, то ще побалакаємо дещо, поки приладить ся сніданок.

Полягали, не довго спали, бо зараз за свитало. Повставали, зараз узяв ся панотець до сніданку, аби був швидко. Зібрав ся Івасько, хоче йти, бо він радий би як найшвидше дістати ся на сей світ. Старий панотець каже: Пожди, сину. доки не поснідаємо! Як поснідали, каже панотець: Знаєш що, сину? Я не можу тобі допомгти; радий би, але не можу. Та я дам тобі ручничок, хоч тим дещо поможу тобі. як не вишим. Коли де сядеш або ляжеш відпочивати, положиш собі його кінець голови.

Узяв Івась ручничок, поцілував панотця в руку, попрощався з ним красно і вибрався в дальшу дорогу. Йде де з півдня, доходить до великої води, але корабель що лиш відійшов на тамтой бік. Що йому діяти? Через воду не перейде, ляг і відпочиває. Положив ручник, що дістав від першого панотця з правого боку, від другого з лівого боку, а від третього конець голови. Не довго лежав так і заснув. Пробудився, а при нім такі три величезні звірі, що він іще таких з роду не бачив. Не сміє навіть ворухнути ся, бо думає, що як порушить ся, то вони зараз його розідруть і з'їдять. Лежить він так з чверть години тай думає: Все одно мені, раз мушу вставати, всеж не буду тут лежати. Зважився, встав. Дивиться, а то одному написано на чолі: Перевернигора, другому: Далековид, третьому: Далекочуй. Куди він рушить ся, вони за ним. Набрался він смілости, перестав боятися. Прийшло йому на гадку, що сї звірі з тих ручників, що дістав від панотців. Вониж говорили, що будуть йому на помочи. Куди він ходить, усюди за ним звірі. Прийшло судно на сей бік, привезло людий, але назад не має кого везти, лиш Іваська зі звірами. Хочє він сідати в судно,

аби його перевезли, але перевізники його не хочуть; його самого перевезли би, але боять ся звірів. Він їм каже, що най не боять ся, бо звірі не тикають нікого. Взяли його на чайку і всі три звірі та перевезли на тамтой бік. Питаєть ся він, що їм ввнен, але вони не хотіли від нього нічого брати; побоювали ся, що як будуть брати гроші, він прикаже звірюкам пороздирати їх. Іде він далі, а звірі з ним. Прийшли до одного села вже над вечером і він просить ся на ніч в одній хатні на краю села. Приймили його на ніч, дали й повечеряти. По вечері полягали спати, а як рано повставали, сказали йому господарі, що може в них лишити ся і два, три дні, як хоче. І він лишив ся. Але подумав, що не будеж дома дармо лежати. Знав добре стріляти, пішов до ліса на лови зі своїми звірами. Був він там два дні, три дні, радять йому доматори, най у них лишить ся, най оженить ся з їх донькою. А він каже, що годить ся. Думає: Уже й так не піду на другий світ, та не буду брунте збивати. Лишаєть ся він там, але не пішли зараз до шлюбу. А до тої дівки ходив той у зеленій бунді. Він був її коханок. Ходить Івасько на лови зі своїми звірами, але раз каже

йому суджена, аби він не брав з собою зві-
рів до ліса. Він не хоче. У вечер знов на-
мовляє її той у зеленій бунді, най каже,

щоби не брав з собою звірів. Прийшов
Івась до дому, ляг спати, рано знов на лови;

иної роботи не має. Вона знов намовляє його, най не бере з собою звірів. Він розгнівався, лишив звірі дома. Поки вийшов на дорогу, звірі сперлися до брами, вломали браму, таки пішли за ним. Прийшов вечером до дому, а дівку намовив той у зеленій бунді, щоби йому сказала заперти звірі до хліва, тоді він прийде, той у зеленій бунді та наносить каміня на один сят довкола хліва, а на двері два сят. Знов вона йому говорить рано, коли він хоче йти на лови: Слухай не бери тих звірів з собою, най не соромлюся за тебе перед людьми, що ходиш, як який розбійник. Він розгнівався, сказав їй, най запре собі їх до хати. Вона відповіла, що не треба їх заперати до хати, але до хліва. Він завів їх до хліва, а сам пішов на лови. Прийшов чорт, наносив грубо на сят каміня довкола хліва, а коло дверей на два сят тай думає собі: Ну, тепер я йому доїду. Звірі не вийдуть звідти, бо я їх добре заложив, а його самого зволю в лісі та зроблю йому кінець! Пустився дідько до ліса. Як доходив уже до Іваська, Далековид каже до тамтих двох: Ходім, бо той вже недалеко! І кинувся до дверей, але се не значить нічого. А Далекочуй каже: Ходім, бо вже йойкас наш газда! Кинув

ся до дверей, але й се нічого не значить. Далековид знов каже: Ходім, бо зараз його вхопять, уже при нім! Тоді кинув ся до дверей Перевернигора. Виважив двері і розкинув каміне так, як би його там ніколи й не було. Біжуть усі три. Івась видрапав ся якраз на дуба, а той у зеленій бунді хотів стягнути його за ногу і вже витягнув ся... Добігли звірі, вхопили того у зеленій бунді, так його порозшарпували, що з нього й кістка не лишила ся. Навіть де кров капнула з нього, то й її випалювали огнем, аби ніхто не терпів більше.

Зліз Івась з дуба, пішов до дому там, де мав женити ся, позабивав усіх за те, що хотіли його обдурити і звести зі світа, позабирав свої річи і вибрав ся знов у дорогу. Задумав він вернути ся назад до тих панотців! Коли перевезли його через ту воду, ляг собі знов там на березі відпочати. Заснув він. Пробудив ся, а при нім нема звірів, тільки ручники. Зібрав він ті ручники і йде. Приходить до найстаршого панотця: Дай Боже добрий вечер, панотчику!

Дай Боже й тобі, мій сину. А що вертаєш ся назад?

Вертаю ся, панотче. Я вже убив того у зеленій бунді, та йду назад.

А, коли ти його вбив, то й мене викупив. Тепер викопай мені гріб та поховаєш мене.

Івась викопав гріб, панотець клякнув над гробом, помолився і сказав Івасеві, аби вдарив його мотикою по голові, він упаде до гробу і тоді най його закопає. Івась не хоче. Як я можу вас убивати, коли ви мені стільки допомогли, що я не потрібую тепер боятися того проклятого чорта.

Коли мене не хочеш убити, то клякай ти над гробом, я забю тебе. Один з нас мусть тут умерти.

Івасько подумав собі: Волю я вбити кого, ніж має хто мене! Взяв мотику, вдарив панотця по голові. Панотець упав у гріб, Івась закопав його й йде далі. Приходить до другого панотця, і з ним так зробив, як із тамтим. І сього поховав красно та пішов далі. Прийшов до третього панотця, оповідає, як що було і сей каже себе поховати. Зробив і з сим так, як із тамтими, та йде дальше. Йде, йде увесь день, а як почало смеркати ся, побачив недалеко перед собою млин. Зайшов там і питає, чи не приймили би його на ніч. А, та чому би ні? Ввійшов до середини, дали йому вечеру і питають ся, як він сюди зайшов? Він

оповів, як туди зайшов і що його загнало. Питає, чи не знають вони, як би він міг видістати ся на другий світ. Мельник каже: Знаю. Є тут гриф-птиця, що ніяк не може собі дітвий підховати. Все в такий час, як вона має молоді, впадає огнистий дощ і спалить їх. Як би ти їх міг охоронити від того огнистого дощу, то коли би вона не винесла тебе опісля, певно ніхто другий не внесе.

Питає Івасько: А якже я їх можу охоронити від огнистого дощу?

Мельник каже: Є тут дванацять буйволів; забий кілька з них, висуши ті шкіри, а я вже знаю, коли має прийти огнистий дощ та скажу тобі. Ти повиносиш шкіри та поставиш над гніздо, аби огонь не дійшов до молодих.

Забив він кілька буйволів, висушив шкіри. Коли мельник повідомив його, що вже надійде огнистий дощ, він поносив шкіри на гору та порозтягав їх понад гніздо і сам сховав ся під ними. Прийшов огнистий дощ, не спалив грифлят. Прилетіла до дому мати, як перестав дощ падати та дуже втішвля ся, що їх не спалив. Питає молодих, хто їх охоронив? Вони відповідають, що ніхто. Вона каже: Як ніхто? Кажіть, хто

вас охоронив, бо як не скажете, то вас поїм.

Пішов туди на схід.

Вона злетіла, пішла його шукати. Поре на сяг повітре, а на сяг землю, не знайшла його. Прилітає назад та каже їм: Кажіть, де він є, бо я вас зараз поїм.

Пішов туди на захід.

Вилетіла вона, поре на два сяжні повітре і на два сяжні землю, не знайшла його. Прилітає назад люта: Тепер як мені не скажете, де він, зараз вас поїм.

Пішов туди на полудне.

Вилетіла вона, поре на три сяжні повітре і на три сяжні землю, не знайшла його. Прилітає назад: Зараз вас їм, коли не кажете мені, де він.

Пішов туди на північ.

Вона поре на чотири сяжні повітре і на чотири землю. Не знайшла його. Прилітає назад та лає їх, що її так дурять. Тепер поїм вас усіх, коли мені не скажете, де він.

Тут є під нами.

Дайте його сюди, най його побачу.

Вони виймили його спід себе, а стара зараз його проликла. Гріфлята почали плакати, а стара питає: Хиба вам жаль його?

А вони кажуть: Певно, що жаль, бо ви не могли собі ніколи дитий підховати, все

спалював їх огнистий дощ, тепер він нас охоронив. а ви його зіли. Тому нам дуже великий жаль.

Вона виплюнула його зараз, а він став іще сім разів красший, як був перед тим. Питає вона, що він хоче за те, що її діти охоронив від огнистого дощу.

Я хотів би — колиб се можливе було — щоби ти винесла мене на другий світ.

Ой, чоловіче, то дуже далеко. Але будемо пробувати. Де ті буйволи, що ти позабивав?

Тут недалеко коло млина.

Ну йди, поприноси їх сюди, шість буйволів і злагідь шість бочок води. Шість буйволів поставиш мені на одно крило, праве, а шість бочок води на друге, ліве. Сам сядеш по середині.

Постягав він якось ті буйволи і приладив шість бочок води. Як було все готове, вона каже: Коли я оглянущу ся на правий бік, кинеш мені все одного буйвола в писк, а коли я оглянущу ся на лівий бік, віллеш мені одну бочку води. Зложив він усе на неї, як вона приказала. Дала вона йому дорогоцінний камінь, щоби його повітре не задушило. Сів на неї, вона піднесла ся,

летить! Огляне ся на правий бік, він вкидає їй буйвола в писок. Огляне ся в лівий бік, він вливає в неї бочку води. Підлітають уже недалеко верха, не стало ані мяса, ані води. Оглядає ся вона то на один бік, то на другий, він не дає нічого, бо нічого нема. Що він видумав? Відрізав кавалок стегна. Коли вона оглянула ся, він кинув їй те у писок. І вона з тим вилетіла на сей світ. Злетіла з ним на землю, він з неї зіскочив, а вона питає: Звідки взяв ти се мясо, що кинув мені на останку?

Він каже, що лишив ся ще був кусник.

Ей ні, то не лишило ся. бо то не було з буйвола; воно було дуже солодке.

Він тоді каже: Я вирізав своє стегно.

Ой шкода, що не знала, що чоловіче мясо таке добре, я була би тебе не виплювала, як проликла. Потім стала та приказала йому закотити штани. Він закотив, а вона виплювала те мясо, що він вирізав. Воно приросло так, що ніхто й не був би пізнав, чи воно було відрізане. Попрощали ся там з собою. Він дякував їй, що вона винесла його на сей світ, а вона дякувала йому, що охоронив їй діти. Так розійшли ся.

Прійшов Івась до дому, тато й мама

вже повмирили, а брати так знищили господарство, що були так бідні, як перед тим. Дармо трудився Івась, ходив, служив, вандрував і по другім світі та повернув ся назад, бо не застав нічого, а суждена віддала ся за другого. Мусів він таки остати парубком: І так жили вони, як бідаки, а може бути, ще й нині живуть, коли ще не померли.

Мельник і його осел.

Мельник і його син вибрали ся раз на ярмарок продати осла. Мельник був вже старий чоловік, а син здоровий та крепкий парубій. Щоби не змучити дорогою осла, они вложили його на дручки і двигали на ярмарок. Думав собі, що на жвавого осла знайдуть скорше купця.

Тою самою дорогою спішило багато людей до міста.

— Що то за дураки! — закликав перший прохожий, якого стрітили на дорозі. — Чи вони йдуть з ослом показувати комедію? Справді, сей осел, якого они несуть, є рішучо найменшим з них ослом!

Мельник доглунав ся тоді, що він дійсно стрілив дурницю. Отже здохнув осла з дручків і оба з сином ступали побіч нього. Сею переминою положеня не був осел задоволений і заявив се невдоволенє своїм риком.

— Се також дурні! — відозвав ся инший пішоходець. — Мають здорового осла, а самі йдуть пішки...

— І се правда, промовив мельник до сина. — Сідаймо оба на осла тай їймо собі вигідно.

Та ледво переїхали кільканайцять кроків, почули страшний крик обурення.

— Чи тоті драби не мають совісти ні милосердя, щоби так знущати ся над бідним ослom! Ади! Такі два бельбаси всадили ся на слабе звіря, тай баламкають здоровими ногами! Тьфу на них! Ну, щоби ще бодай один з них їхав, а другий ішов, то не кажемо, але оба!...

— То вже я хиба злізу, а ти сиди, каже мельник до сина. І як сказав, так зробив. Син їхав собі вигідно мов пан, а старий тьопав ся за ним гей слуга.

— Ну, знаєте, тепер вже світ перевернув ся до гори ногами! — закликав тоді якийсь поважний господар до своїх товаришів дороги. — Ось дивіть ся! Такий крепкий парубій їде на ослі, а його немічний батько бе старими ногами тверду дорогу... А злізь но, непотрібе, з осла, нехай татуньо трошки відпічнуть.

Нема що робити! Треба слухати людий. Син зліз отже з осла, а батько заняв його місце! — щоби вже собі добре догодити — закурив люльку. Але на його нещастє надійшли дівчата.

— Аво, дивіть ся, — крикнула одна з них, — Які то нині батьки без серця! Та-

туньо їде собі мов турецький баша на ослі, а хлопець біжить за ним мов собака.

Старий збентежив ся, зліз з осла і питає сина:

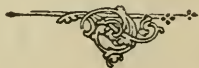
— А що тепер чинити? Хиба йдім знов пішки!

— Або я знаю? — відповів парубчак, тай поскробав ся з клопоту за ухом.

— Ха, ха, ха! — засміяв ся якийсь весельчак, що бачив клопіт батька і сина. — Я вам пораджу: Кажіть себе і свого осла намалювати якомусь маляреви і підписати: „Огсе образ трьох ослів“.

Всі прохожі, що се чули, вибухнули голосним сміхом. Тоді піввала мельника лють. Він погрозив сміхованцеві кулаком, а до сина сказав з досадою:

— Ідім, сину, своєю дорогою, та не зважаймо на раду людей! Добре то каже приповідка: Лю д и й с я р а д ь, а с в і й р о з у м м а ї!

ВІДГАДКИ ЗАГАДОК,

поміщених в книжочці „Народні Казки“,
число 4. Книжочка та називає ся „Як Па-
лій визволив від смока сестру і братів
та провчив Капуша. Ціна 10 центів.

1.

Газдиня наварила 81 пирогів. Перший
подорожний зів 27 пирогів, другий зів 18
пирогів, а лишило ся 36, які подорожні
розділили поміж себе на три часті і кожний
дістав по 12 пирогів.

2.

Господар купив одного вола за 10 до-
лярів, 9 коров за 45 долярів і 90 телят за
45 долярів, разом 100 штук за 100 долярів.

3.

Слуга купив 14 яєць курячих за 7 цен-
тів, одно яйце гусяче за 3 центи і 5 яєць
гачачих за 10 центів, разом купив 20 яєць
за 20 центів.

4.

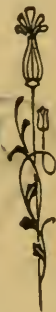
Гусей було в стаді 33.

5.

Овець було 36.

6.

Було їх трьох, тож 5 хлібів поділила та третини, себто разом на 15 пайок; с що не мав хліба, платив 12 центів за одн пайку, зів від одного одну, а від друго чотири третини; одному заплатив 12 центів а другому 48 центів.

Купуйте і Читайте „НАРОДНІ КАЗКИ“

До тепер вийшли слідуєчі:

- Ч. 1. ЯК ІВАН ЗРОВИВ ЧУДЕСНЕ
Ціна
- Ч. 2. ЯК ЦАРЕВИЧ ЛІТАВ ДО ЦА
Ціна
- Ч. 3. ІСТОРІЯ ПРО ТРИЦЯТЬ ОДНОГО
- Ч. 4. ЯК ПАЛІЙ ВИЗВОЛИВ ВІД СМО
СТРУ І БРАТІВ та провчив Капуша.
- Ч. 5. ПРИГОДИ НАЙМОЛОДШОГО І
Ціна

Дальші випуски в друку.

Поза серіями „Народніх Казок“ вийшли
дуже цікаві книжочки:

- ПРИЧТА ПРО САДІВНИКІВ І
ДАНЯ.....
- ГАЛИЦЬКІ АНЕКДОТИ
- ЯК МЕНЕ ВИВИРАЛИ ДРУЖБОЮ.....
- ГАЛКА СМЕРТИ, воєнне оповіданє.....
- ОПОВІДАНЄ ПРО СОРОК РОЗВІЙНИКІВ
- ЯК ПАН СОБІ ВІДИ ШУКАВ.....
- ІЗ ЗВІРЯЧОГО ЦАРСТВА.....
- ВЕСЕЛА ЧИТАНКА. З образками.....
- СОРОКАТИ ПІТАНИ І ИНШІ ВЕСЕЛІ
ДАНЯ ТА ВІРШІ.....

Замовлення і гроші на ці книжки
посилайте на адресу:

Ukrainian Book Store

701 W. Lackawanna Ave., SCRANTON, PA.